

ж розвиненість їх свідчить про низький рівень пізнавальної активності, тобто пасивність.

Формування активної особистості можливе за умови, якщо педагогічний процес у середній школі буде зорієнтований на формування високого рівня пізнавальної активності. Для досягнення цієї мети необхідна цілеспрямована і систематична робота по формуванню цього складного особистісного утворення, що є можливим за впровадження експериментальної методики та технології діалогічного навчання.

Література

1. Изучение личности учащегося и ученических коллективов: Кн. Для учителя/ Л.М.Фридман, Т.А.Пушкина, И.Я.Каплунович.- Просвещение,1988.-207с.
2. Педагогика: Учебник для вузов/ Н.Бордовская, А.Реан.-СПб.:Питер,2003.-304с.

Н.І.Білоконна

УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

В статъе рассматривается сущность самостоятельной работы, определяются условия повышения ее эффективности на уроках украинского языка.

The article examines the essence of the independent learning on the Ukrainian language lessons in the primary school and defines the conditions to increase its efectivness.

Шкільна освіта в Україні сьогодні розвивається й оновлюється. Основним її завданням є “гармонійний розвиток індивідуальності дитини на основі виявлення її задатків, здібностей; формування в учнів уміння і бажання вчитися; виховання потреби й здатності до навчання упродовж всього життя” [2,43].

Рідна мова – це важливий шкільний предмет, який виконує дві соціальні функції:

1) сприяє розвитку особистості (це генетичний код, що програмує національну свідомість;засвоюючи лексику рідної

мови, дитина пізнає духовні якості свого народу, риси його характеру тощо);

2) виступає засобом пізнання та комунікації (пізнаються речі й світогляд; дозволяє спілкуватися з різними людьми).

Сьогодення вимагає активного включення кожного учня у навчальний процес. Формування самостійного мислення, підготовка старшокласників до творчої діяльності можливі лише тоді, коли організація навчально-виховного процесу забезпечує їх максимальну активність, самостійність та ініціативність. Багаточисленні наукові дослідження (Ю.К.Кабанський, М.О.Данилов, М.І.Махмутов, П.І.Підкасистий, С.У.Гончаренко, Л.П.Аристова, В.К.Буряк та ін.), присвячені проблемі активізації навчального процесу, особливого значення надають **самостійній роботі** учнів. Так, на думку О.Я.Савченко, методично правильно організована самостійна робота розвиває довільну увагу школярів, формує в них здатність міркувати, запобігає формалізму в засвоєнні знань, “виховує самостійність як рису характеру” [3,197]. Шкільна практика свідчить, що саме така робота є важливою передумовою відомого й міцного засвоєння знань, набуття практичних умінь і навичок.

Мета статті полягає у обґрунтуванні умов підвищення ефективності самостійної роботи молодших школярів на уроках української мови.

Вчені-педагоги по-різному визначають сутність самостійної роботи; місце і роль вчителя в її організації. “Український педагогічний словник” С.У.Гончаренка вміщує таке визначення: “**Самостійна робота** учнів – це різноманітний вид індивідуальної і колективної навчальної роботи, який здійснюється ними на навчальних заняттях або вдома за завданням вчителя, під його керівництвом, однак без його посередньої участі” [3,441].

А.В.Усова, посилаючись на результати дослідження Б.П.Єсіпова, самостійною вважає таку роботу, яка “виконується учнями за завданням вчителя і під його керівництвом, але без його втручання, у відведений для цього час; при цьому учні прагнуть досягти поставленої мети, використовуючи розумові зусилля у різних формах” (усна чи письмова доповідь,

написання оповідання, складання плану конспекту тощо)”. Під терміном “самостійна робота” М.І.Махмутов розуміє “складне поняття, що відбивається в учбовому завданні і самостійній діяльності учня щодо його виконання.

Докладним є дослідження П.І.Підкасистого. В ньому “самостійна робота” розглядається як “засіб організації та виконання учнями певної діяльності відповідно поставленої мети”. Автор звертає увагу на те, що активність школярів на заняттях забезпечується у тому випадку, коли вони при систематичному зменшенні прямої допомоги вчителя виконують завдання, які сприяють успішному засвоєнню теоретичних знань, формуванню практичних умінь і навичок та розвитку самостійності як риси особистості.

Говорячи про самостійну роботу як єдність зовнішніх і внутрішніх ознак, можна виділити чотири експериментальні співвідношення і розташувати їх у порядку зростання рівня самостійності:

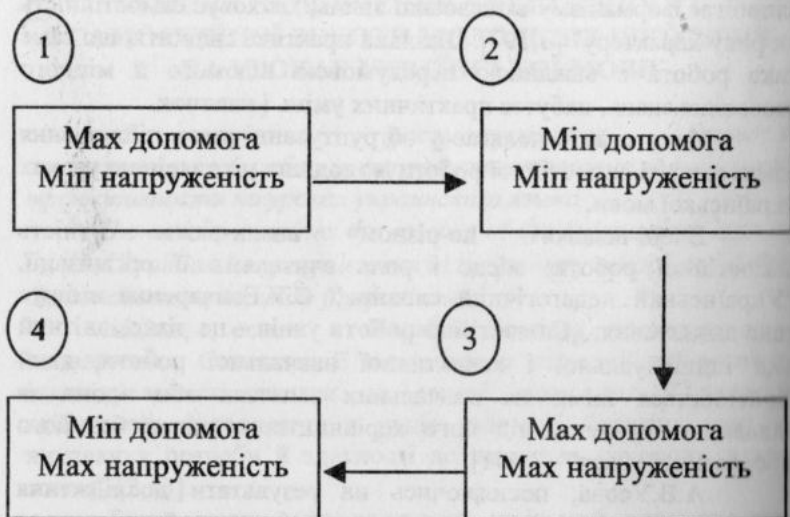

Схема 1.

Зі схеми 1 видно, що: мінімальна напруженість буде там, де діяльність має репродуктивний характер, а максимальна

– де внутрішня діяльність учня є головною і наближена до творчого процесу. При максимальній допомозі – формулюється навчальна мета і розкриваються засоби її досягнення у вигляді деталізованої інструкції, тоді як мінімальна допомога полягає лише в тому, що вчитель ставить певну мету.

Оскільки самостійна робота на уроці є органічною частиною навчального процесу, то методика її проведення визначається специфічними особливостями кожного предмета, змістом теми, рівнем підготовленості учнів. Плануючи самостійну роботу учнів, вчитель має: 1) добре знати класифікацію самостійної роботи; 2) визначити її місце у структурі уроку; 3) знати вимоги до учнів на даному рівні оволодіння матеріалом; 4) передбачити труднощі, які можуть виникнути під час роботи у різних групах дітей; 5) правильно визначити зміст і обсяг завдань форму їх подачі; тривалість самостійної роботи; 6) дібрати потрібний дидактичний матеріал; 7) знайти раціональний спосіб перевірки роботи [3,197].

Самостійна робота на уроках української мови – це здебільшого **різноманітні вправи**. Поєднуючись разом з іншими методами навчання (аналізом висловлювань, евристичною бесідою, творчими роботами тощо), вони займають більшу частину навчального часу і пов'язані в першу чергу з орфографією та розвитком мовлення.

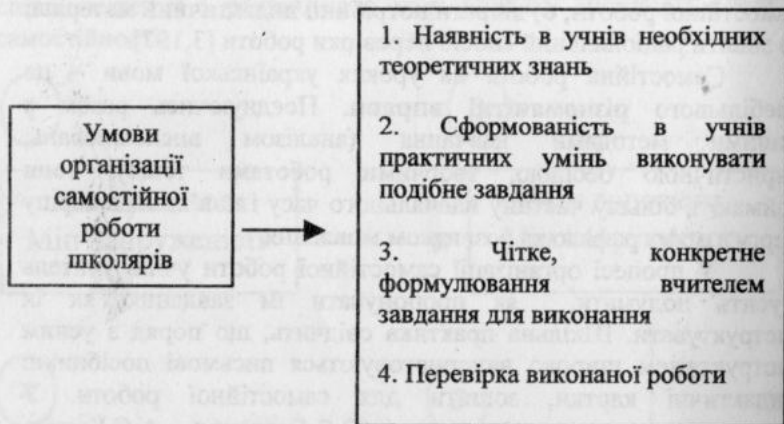
У процесі організації самостійної роботи учнів учитель мусить подумати, як пропонувати їм завдання, як їх інструктувати. Шкільна практика свідчить, що поряд з усним інструктажем широко використовуються письмові посібники: дидактичні картки, зошити для самостійної роботи. У багаточисленних дослідженнях (О.Я.Савченко, А.С.Белкін, В.К.Буряк та ін.) ми знаходимо слушну пораду про те, що "результативність самостійної роботи буде значно вищою, якщо, створюючи, "ситуацію успіху", надати учням можливість обрати завдання для виконання із запропонованих варіантів:

1. Триваріантне завдання за ступенем труднощів (полегшеним, середнім, підвищеним).
2. Спільне для всього класу завдання з використанням системи додаткових завдань зростаючого ступеня складності.
3. Індивідуальні завдання.

4. Групові завдання з урахуванням рівня підготовленості учнів.
5. Рівноцінні двоваріантні завдання із застосуванням для кожного варіанта додаткових завдань зростаючої складності.
6. Спільні практичні завдання з визначеною кількістю задач для обов'язкового використання.
7. Індивідуально-групові вправи різного ступеня складності з наведеними прикладами.
8. Індивідуально-групові завдання у вигляді запрограмованих карток.

Сучасні методисти (М.С.Вашуленко, М.І.Пентилюк, С.О.Караман, Т.В.Коршун та ін.) звертають увагу вчителів-практиків на обов'язкову наявність таких умов організації самостійної роботи:

Схема 2

Особливу увагу необхідно звернути на останню умову організації самостійної роботи – **перевірку виконання завдання**. Переважна більшість сучасних дидактів та методистів підкреслюють, що використання різних форм оцінювання самостійної роботи учнів стимулює, “надихає” їх на активну діяльність; виступає важливим чинником подальшого просування кожного школяра шляхом засвоєння нових знань;

сприяє розвитку у них самостійності, відповідальності у своїх силах, індивідуальних здібностей та творчих можливостей.

У педагогічній літературі виділяють різні функції контролю. Так, Т.А.Ільїна вказує на три з них: *контролюючу, навчальну і виховну*. Контролююча функція основна, а дві інші - супровідні, хоча вельми й важливі. Ю.Б.Зотов виділяє в контролі такі функції:

- керівництво процесом засвоєння, його корекція;
- виховання пізнавальної мотивації і педагогічна стимуляція учнів до діяльності;
- навчання і розвиток.

В інших джерелах визначено більше функцій: навчальну, діагностичну, виховну, розвивальну, стимулюючу, орієнтовну тощо. Вважаємо, що для практичної діяльності вчителя зручно й правильно орієнтуватися на контролюючу, навчальну, діагностичну й виховну функції, які, на наш погляд, вбирають у себе всі інші.

Отже, дотримання умов організації самостійної роботи молодших школярів на уроках рідної мови позитивно впливає на її результативність.

Література

1. Бех І.Д. Особистісно орієнтоване навчання й виховання. - К.: Прес, 2001. -546с.
2. Державний стандарт загальноосвітньої початкової школи //Поч. школа. -2001. -№1. -С.42-43.
3. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. -К.: Абрис, 1997. -367с.

І.А.Кравцова, С.П.Свінцева

ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ МАЛИХ ФОЛЬКЛОРНИХ ЖАНРІВ

На современном этапе развития новой начальной школы определены главные задачи учебных занятий по украинскому языку – пополнение и активизация лексического запаса, формирование умений и письменной речи, обеспечение умственного развития школьников.

Важнейшим средством влияния на ребенка является красота и величие, сила и выразительность родного слова. В общении с природой слово становилось в руках учителя средством, с помощью которого он открывал глаза детям на духовное богатство окружающей среды. Через красоту увиденного и услышанного, дети воспринимают самые тонкие оттенки слова и через слово красота входила в их души.

The aims of the lessons in the Ukrainian language, which are enlarging and activization of lexicon, forming and developing of the skills of oral and written spuch, supplying of the mental development of pupils, are defined on the present stouge of the new junior school's development.

The most important device of influence on a child is beauty and magnificence, power and expressiveness of native words. Children can understand the dupest colour of words through the words the beauty enters their souls.

На сучасному етапі розбудови нової початкової школи визначено головні завдання навчальних занять з української мови – поповнення й активізація лексичного запасу, формування вмінь усного і писемного мовлення, забезпечення розумового розвитку школярів.

Найважливішим засобом впливу на дитину є краса і велич, сила і виразність рідного слова. У спілкуванні з природою слово ставало в руках учителя знаряддям, за допомогою якого він відкривав очі дітям на духовне багатство навколишнього світу. Через красу побаченого й почутого, діти сприймали найтонші відтінки слова й через слово краса входила в їхні душі.

“Засвоюючи рідну мову легко й без великих зусиль, кожне нове покоління засвоює в той же час плоди думки й почуття тисячі поколінь, що передавали йому... Не умовних звуків тільки вчиться дитина, вивчаючи рідну мову, а п'є духовне життя й силу з рідної груді рідного слова” [4,49].

Оволодіння учнями мовою – необхідна передумова успішного здійснення процесів розуміння і їх розвитку.

Дитина приходить до школи маючи певний словниковий запас. Головним у педагогічному розвитку її мовлення є те, що вона починає свідомо вживати різні форми слова.

На думку В.В.Андрієвської для формування способів розвитку думки у мовленні учнів початкових класів необхідно:

- створювати активну установку на адекватну передачу думки в мовленні;
- підбирати завдання, в яких поєднано розв'язання мислительних і комунікативних задач;
- допомагати усвідомлювати типові порушення структури в мовленні товаришів;
- сприяти в усвідомленні й аналізі власних прийомів уточнення думки у мовленні;
- виробляти в учнів спеціальні форми самоконтролю власного мовлення [5,348].

Ж.Піаже пропонує розглядати мовлення дітей 6-8 років у таких функціональних формах:

- повторення (дитина повторює почуте слово, не звертаючи уваги на його суть);
- монолог (дитина говорить ні до кого не звертаючись);
- колективний монолог (дитина звертається до уявного співбесідника);
- повідомлення (дитина обмінюється думками з товаришами чи дорослими з бажанням, щоб її слухали і розуміли);
- критика;
- наказ;
- прохання й погрози;
- питання і відповіді.

Їх співвідношення є одним з показників розвитку мовлення молодших школярів.

Мовлення відіграє важливу роль в навчанні і розвитку учнів. Воно само по собі не спричиняє утворення нових дій, зате є необхідним засобом їх формування. Його значущість у цьому процесі обумовлюється ступенем оволодіння учнями багатствами рідної мови, а він, у свою чергу, - навчанням і практикою спілкування. Навчання сприяє диференціації функцій мовлення учнів, його інтеріоризації, виникненню його нових видів, лексичному збагаченню і граматичному вдосконаленню. Розвиток мовлення учнів залежить від системи занять з рідної мови.

Робота з розвитку мовлення молодших школярів включає такі основні напрямки:

- удосконалення звуковимови учнів і підвищення їхньої вимовної культури;
- збагачення, уточнення й активізація словникового запасу молодших школярів, уміння вживати слова у властивому для них значенні, користуватися виражальними засобами мови залежно від ситуації;
- послідовно і логічно викладати думку;
- удосконалення граматичного ладу мовлення дітей;
- оволодіння нормами українського літературного мовлення;
- засвоєння найважливіших правил спілкування.

Ці напрямки роботи з розвитку мовлення становлять основу для формування у молодших школярів умінь сприймати, відтворювати і будувати зв'язні висловлювання різних типів і стилів.

У ході свого розвитку мови дітей тісно зв'язана з характером їхньої діяльності і спілкування. Розвиток мови проходить в кількох напрямках:

- удосконалюється її практичне вживання у спілкуванні з іншими;
- мова стає основою перебудови психічних процесів;
- мова – як знаряддя мислення.

Дитина шести років не тільки користується мовою, а й усвідомлює її будову, що має важливе значення для наступного оволодіння грамотою.

У дітей, коли вони намагаються про щось розповісти, з'являється типова мовна конструкція, дитина спочатку вводить займенник (“вона”, “він”), а потім, як би почуває неясність свого викладу, пояснює займенник іменником: “він (колобок) покотився”, “вона (дівчинка) побігла”. Це істотний етап у мовному розвитку дитини. Ситуативний спосіб викладу переривається поясненнями, орієнтованими на співрозмовника. Питання викликають на цьому етапі мовного розвитку бажання відповіді детальніше і зрозуміло.

Ситуативність мови в першокласників помітно знижується. Це виражається, з одного боку, у зменшенні кількості вказівних часток і прислівників місця, з іншого боку, у

зменшенні ролі образних жестів при розповіді. Словесний зразок впливає на формування зв'язних форм мови. Але опора на наочний зразок підсилює ситуативні моменти в мові дітей, збільшує моменти експресивності.

За даними А.М.Леушиної, в міру збільшення кола спілкування і в міру росту пізнавальних інтересів дитина опановує контекстною мовою. Це свідчить про ведуче значення засвоєння граматичних форм рідної мови. Дана форма мови характеризується тим, що її зміст розкривається в самому контексті і тим самим стає зрозумілим для слухача, поза залежністю від обліку ситуації [2,237]. Контекстною мовою дитина опановує під впливом систематичного навчання. На заняттях у першому класі дітям доводиться викладати більш відведений зміст, у них з'являється потреба в нових мовних засобах і формах, що діти запам'ятовують з мови дорослих. Дитина шести років в цьому напрямку робить лише найперші кроки, а подальший розвиток мови відбувається протягом усього навчання. Згодом дитина починає усе більше і доречніше користуватися то ситуативною, то конкретною мовою в залежності від умов характеру спілкування.

Не менш важливою умовою для формування мови першокласника є оволодіння мовою як засобом спілкування. За даними Д.Б.Ельконіна, спілкування в дошкільному віці носить безпосередній характер [5,348]. Спілкування містить у собі досить можливостей для формування мови, які являють собою зв'язне висловлювання – розповідь, повідомлення. У дітей шести років виникає потреба пояснити однолітку зміст нової гри, будову іграшки і багато чого іншого. У ході розвитку спілкування відбувається зменшення ситуативних моментів у мові і перехід до розуміння на основі власне мовних засобів. Таким чином, починає розвиватися пояснювальна мова.

Розвиток мови відіграє головну роль у процесі мовного розвитку першокласників. У ході розвитку дитини утворюються нові форми мови. Перехід до конкретної мови відбувається у тісному зв'язку з оволодінням словниковим складом і граматичною будовою мови.

У дітей шести років зв'язна мова досягає досить високого рівня. На питання дитина відповідає досить точними,

короткими чи розгорнутими відповідями. Розвивається уміння оцінювати висловлення у відповіді однолітків, доповнювати чи виправляти їх. На шостому році життя дитина може досить послідовно і чітко скласти описову чи сюжетну розповіді на запропоновану їй тему. Однак діти усе частіше мають потребу в попередньому зразку вчителя. Уміння передавати в розповіді своє емоційне відношення до описуваних предметів чи явищ у них розвинуто недостатньо.

У дітей першого класу розвиток мови досягає високого рівня. Накопичується значний запас слів. Зростає питома вага простих і складних речень. У дітей виробляється критичне відношення до граматичних помилок, уміння контролювати свою мову.

А.Н.Гвоздєв відзначає особливу мовну обдарованість дітей молодшого шкільного віку. Дитина контролює форми, вільно оперуючи значимими елементами, виходячи з їхніх значень. Ще більше самостійності потрібно при створенні нових слів, тому що в цих випадках створюється нове значення, для цього потрібна різнобічна спостережливість, уміння виділяти відомі предмети і явища, знаходити їхні характерні риси [1,152].

Використовуючи у своїй мові прислів'я і приказки діти вчаться ясно, лаконічно, виразно виражати свої думки і почуття, інтонаційно забарвлювати свою мову, розвивається уміння творчо використовувати слово, уміння образно описувати предмет, дати йому яскраву характеристику.

Відгадування і створення загадок також впливає на різносторонній розвиток мови дітей. Вживання для створення в загадці метафоричного образу різних засобів виразності (уособлення, використання багатозначності слова, визначень, епітетів, порівнянь) сприяють формуванню образності мови дітей молодшого шкільного віку.

Загадки збагачують словник дітей за рахунок багатозначності слів, допомагають побачити вторинні значення слів, формують уявлення про переносне значення слова. Вони допомагають засвоїти звуковий і граматичний лад мови, змушуючи зосередитися на мовній формі й аналізувати її [3,95].

Ю.Г.Ілларіонова вважає, що використання загадок у роботі з дітьми сприяє розвитку в них навичок мови – доказу і

опису. Уміти доводити – це не тільки вміти правильно, логічно мислити, але і правильно виражати свою думку, наділяючи її в точну словесну форму. Мова – доказ вимагає особливих, відмінних від опису й оповідання мовних зворотів, граматичних структур, композиції. Звичайно молодші школярі у своїй мові цим не користуються, але треба створити умови для їхнього розуміння й освоєння [3,126].

Щоб діти швидше опановували описовою формою слова, треба звертати їхню увагу на мовні особливості загадки, вчити розуміти красу і своєрідність художнього образу, розуміти, якими мовними засобами він створений, виробляти смак до точного й образного слова. З огляду на матеріал загадки, необхідно навчити дітей бачити композиційні особливості загадки, почувати своєрідність її ритмів і синтаксичних конструкцій.

За допомогою загадки в дітей розвивається чуйність до мови, вони вчаться користуватися різними засобами, відбирати потрібні слова, поступово опановуючи образною системою мови.

Грамматичне розмаїття коліскових пісень сприяє освоєнню граматичного ладу мови. Навчаючи дітей утворювати спільнокореневі слова, можна використовувати ці пісні, тому що в них відображаються добре знайомі дітям образи.

Потішки, скоромовки, прислів'я, приказки є найбагатшим матеріалом для розвитку звукової культури мови. Розвиваючи почуття ритму і рими, ми готуємо дитину до подальшого сприйняття поетичної мови і формуємо інтонаційну виразність його мови.

Незамінним матеріалом для дикційних вправ є прислів'я, приказки, пісеньки, загадки, скоромовки. Малі форми фольклору лаконічні і чіткі за формою, глибокі і ритмічні. З їхньою допомогою діти вчаться чіткій і дзвінкій вимові, проходять школу художньої фонетики. На думку К.Д.Ушинського, прислів'я і приказки допомагають “виламати” мову дитини на український лад [4,65].

Цільове призначення дикційних вправ різноманітне. Вони можуть бути використані для розвитку гнучкості і рухливості мовного апарату дитини, для формування правильної

вимови звуків мови, для засвоєння вимови звуків, що важко поєднуються, і слів, для засвоєння дитиною інтонаційних багатств і різного темпу мови. Усе це можна знайти в народній педагогіці.

Народна творчість має велике пізнавальне значення, їй завжди властиве реалістичне сприймання і відображення дійсності, романтичний порив у краще майбутнє, в ній яскраво виявлено національну самобутність народу. Її вплив на розвиток мови дітей незаперечний.

Література

1. Бородич А.М. Методика розвитку языка детей. – М.: Образование, 1981. – 255 с.
2. Венгер Л.А., Мухина В.С. Психология. – М.: Образование, 1988. – 328 с.
3. Илларионова Ю.Г. Учите детей отгадывать загадки. – М.: Образование, 1976. – 127 с.
4. Ушинський К.Д. Про народність у громадянському вихованні: Твори у 6 т. – Т.1. - К.: Радянська школа, 1954. – С.49.
5. Эльконин Д.Б. Детская психология: развитие от рождения до семи лет. – М.: Образование, 1960. – С.348.

І.С.Зоренко

ПРОБЛЕМА ВИКОРИСТАННЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИХ ЗАВДАНЬ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЗАСОБУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАТЬ УЧНІВ

В статье рассмотрены проблемы использования дифференцированных заданий на уроках иностранного языка.

The article studies the problems of using various tasks at foreign languages lessons.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку національної школи в Україні характеризується посиленням уваги до особистості учня і зумовлює потребу в гуманістичних особистісно зорієнтованих технологіях навчання, які мають врахувати такі його аспекти: соціальний (бути варіативними, забезпечувати різнорівневу підготовку); дидактичний (спиратися на загально дидактичні положення й мати

особистісну спрямованість); психологічний (забезпечувати вироблення в учнів здатності бути суб'єктом свого розвитку, рефлексивне ставитися до самого себе).

Визначені вище аспекти майже не враховуються в традиційній формі навчання. У ній панують суб'єкт-об'єктні відносини, переважають фронтальні форми роботи, що характеризуються низьким рівнем пізнавальної активності та самостійності учнів. Епізодичне використання прийомів диференціації на окремих етапах уроку не може вирішити проблему особистісної зорієнтованості навчання.

Щоб забезпечити єдність соціального, дидактичного і психологічного аспектів навчання, необхідно розв'язати наявні в практиці загальноосвітньої школи протиріччя: по-перше, між психологічними і дидактичними закономірностями навчального процесу; по-друге, індивідуальним характером засвоєння знань і фронтальною формою навчання, діяльнішою природою формування навичок та вмінь і недостатнім рівнем пізнавальної активності та самостійності учнів; по-третє, чітко регламентованою "лінійною" організаційною структурою уроку й необхідністю варіювання стратегій навчання різних груп учнів; по-четверте, загальнодержавними педагогічними орієнтирами і шкільною практикою.

Розв'язання визначених протиріч вимагає нових підходів до організації навчання в загальноосвітній школі, удосконалення уроку як найпоширенішої форми масового навчання, який попри всі переваги не розв'язує основної проблеми масової школи - не адаптує освітнього процесу до індивідуальних особливостей учнів.

Аналіз досліджень і публікацій. Упродовж тривалого часу спостерігається прагнення науковців і практиків вирішити проблему диференційованого навчання, однак серед дидактів немає єдності навіть у визначенні понять "диференційоване" та "індивідуалізоване" навчання. Н.Д.Бутузов, А.П.Лебедев та інші вживають ці терміни як синоніми; Б.С.Корзар, Г.Ф.Кумаріна, Ю.О.Кусний та інші розрізняють ці поняття; В.О.Онищук, І.Е.Унт вважають диференційоване навчання одним із проявів індивідуалізованого.

Проблему диференційованого підходу до учнів у процесі навчання і педагогічної діагностики реальних можливостей учнів досліджували Ю.К.Бабанський, П.П.Блонський, А.О.Бударний, О.О.Кірсанов, В.А.Крутецький, Є.С.Табунський та інші; диференціації і поєднання організаційних форм діяльності учнів - Г.С.Абрамова, Н.Г.Ананьєва, Л.В.Занков, І.Е.Унт; організації самостійної роботи учнів на уроці - В.К.Буряк, І.П.Підкасистий; організації диференційованої самостійної роботи - Л.М.Захарова. А.О.Бударний обґрунтував необхідність індивідуалізації і диференціації на всіх етапах уроку: при викладенні нового матеріалу, в процесі самостійної роботи тощо.

Сучасні теоретичні розробки диференційованого навчання досить різнобічні. В.В.Андронатій пропонує три рівні реалізації диференційованого підходу до учнів: загальнодидактичний, частково-дидактичний і методичний; П.М.Гусак пропонує свою класифікацію диференційованих завдань; Л.М.Дроздикова вводить поняття "системно-цільова диференціація" і наголошує на необхідності поєднання "зовнішньої" і "внутрішньої" диференціації.

Мета статті. Незважаючи на значну кількість серйозних досліджень різних її аспектів проблема диференційованого навчання на уроці залишається недостатньо розробленою і потребує, з одного боку, чіткого і точного психолого-педагогічного обґрунтування, - а з іншого, - виходу на конкретну педагогічну технологію, ефективність якої забезпечується певними педагогічними умовами. Незважаючи на досить велику кількість досліджень проблеми диференціації як в зарубіжній, так і в українській педагогічній науці, чіткого визначення поняття "диференціація", шляхів її реалізації поки що, немає.

Отримані результати. Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблемами диференціації в історичному аспекті надає можливість простежити діалектику розробки проблеми від окремих ідей, окремого, комплексного, системного підходів до системно-технологічного підходу, до її розв'язання на

сучасному етапі, що є свідченням неперехідної її актуальності і стійкого інтересу вчених до цієї проблеми.

Дослідна програма по впровадженню диференційованих завдань на уроках англійської мови, була розроблена по темі: "My Country".

У своїй роботі ми розподілили старшокласників на 3 групи (достатній рівень, середній, низький).

Комунікативні вправи за новою темою: **"Національна Символіка"**.

1. Опис малюнка.

- III група – відповідає на питання до малюнка, описує його в парах без опори на питання, потім порівнює малюнок у підручнику.

- II група – відповідає на питання до малюнка, описує його в парах з опорою на питання.

- I група відповідає на окремі питання за поданим текстом.

2. Робота з новим текстом для читання. **Тема: "Україна – повноправний член Європейського Союзу"**.

- Спочатку учні всього класу слухають текст у аудіо запису, потім 1-2 учні III групи читають текст з перекладом, всі інші – слухають. Потім III група "відключається" для самостійної роботи:

- Читають текст без перекладу в парах;

- Відповідають на питання до тексту;

- Виконують ситуативне завдання "Міжнародна розмова по телефону про погоду".

Зразок діалогу, який складають учні III групи.

- Is that you Victor?

- Yes. Hello Alec!

- Where are you?

- I am in London?

- Oh really!

- What is the weather like in London?

- The weather is bad. It is raining and the wind is blowing. And what is the weather like in Kryvyi Rih?

- Oh it's fine. The sun is shining brightly and it is warm/

- You don't say so!

Учитель продовжує працювати фронтально з учнями II і I груп. 1-2 учні II групи читають текст без перекладу, I група слухає. Потім учні II групи “відключаються” для самостійної роботи:

- читають текст з перекладом у парах.
- дають відповіді на запитання до тексту.

II група під керівництвом учителя читає текст “ланцюжком”, а потім ще раз у парах.

Після закінчення роботи учні III групи драматизують свої діалоги “Міжнародна розмова по телефону”, I і II групи слухають.

Тема уроку: “Політична система України”.

Учні, які не виконали домашнє завдання, “виділяються” в IV групу і залучаються до його виконання. Якість виконання диференційованого домашнього завдання перевіряється диференційовано:

- III група – читають в парах один одному текст;
- II група – читають переклади речень з української на англійську мову в парах;
- I група – читають переклади речень з англійської на українську мову.

Учитель у режимі “учитель – у1, у2, у3” контролює і коригує відповіді учнів.

Актуалізація лексичних одиниць за темою “Конституція – основний закон України”.

- III група – перекладає слова і словосполучення з української на англійську мову, пише взаємодиктант-переклад;
- II група – перекладає слова та словосполучення з англійської на українську і пише взаємодиктант;
- I група - читає слова і словосполучення з перекладом двічі, потім приводить у відповідність українські та англійські слова еквіваленти слів та словосполучень.

Завдання для I групи

1. Legislative	а. Законодавчий
2. executive	б. Відповідальний
3. judicial	в. Судовий
4. to fail	г. Провалитись.

Висновки. Розроблена нами система використання диференційованих завдань виключила існуючі недоліки, що у свою чергу привело до підвищення якості знань учнів, культури спілкування, розвиткові комунікативних здібностей. Діти стали виконувати домашнє завдання, багато читати додаткової літератури, покращився емоційний настрій на уроках, підвищувався інтерес до рідної країни. Диференційоване навчання – це вид навчання, яке ґрунтується на принципі диференціації, що передбачає створення різноманітних умов навчання для різних класів, шкіл, груп з метою урахування як індивідуальних особливостей, так і домінуючих особливостей, їх контингенту.

Отже, аналіз сучасної психолого-педагогічної літератури дає можливість зробити висновок про те, що, по-перше, існують різні підходи до розгляду проблеми диференціації навчання і в результаті цього – різні дефініції базових понять проблеми. Це пов'язано з такими причинами:

- багатоплановістю і багатоаспектністю проблеми диференціації навчання;
- різноманітністю предметів дослідження, що цікавлять різних авторів, і відповідно прийняття за основу понять різних компонентів навчального процесу.

По-друге, в сучасній педагогічній науці чітко простежується системно-технологічний підхід до розв'язання проблеми диференційованого навчання на уроці. Але практично прийнятої педагогічної технології диференційованого навчання на уроці ще не створено, це і є подальша наша робота.

Література

1. Андреева Н.Н.. Дифференциация учебного материала как условие индивидуального подхода в обучении.- Горький, 1972.-78 с.
2. Андронатий В.В. Диферинцированный поход к процессу обучения общеобразовательным предметам в профессиональном лицее.- М.: Педагогика, 1998.-205 с.
3. Басова Н.В. Педагогика и практическая психология: учебное пособие. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2000.- 412с.

4. Бим И.Л. Цели обучения иностранному языку в рамках базового курса Иностранные языки в школе. - 1996.- №1.- С.46
5. Братанич О.Г. Проблема дефініцій базових понять в теорії диференційованого навчання \ \ Рідна школа .-2000.-№7.- С.43-45.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови/ За редакцією В.Т. Бусел. -К.: Ірпінь: ВТФ. "Перун", 2002.- 1440с.
7. Гроот Р. Дифференциация в образовании// Директор.- 1994.-№5.-С.28.
8. Гусак П.М. Теорія і технологія диференційованого навчання майбутніх вчителів початкових класів: Автореф. Дис. Доктора пед. Наук:13.00.01- Київ, 1999.-37с.

М.В.Вікторова

ВАЖЛИВІСТЬ ВОКАЛЬНИХ ПОСПІВОК У ФОРМУВАННІ СПІВОЧИХ НАВИЧОК ДИТИНИ

В статье рассматривается важность вокальных попевок в формировании певческих навыков ребенка; выделены принципы подбора вокальных упражнений.

In article importance vocal short-melodies in formation of singing skills of the child is considered; principles of selection of vocal exercises are allocated.

Постановка проблеми. Використання вправ є необхідною умовою розвитку вокально-технічних навичок, без співу вправ неможливо досягти високого технічного рівня. Вокально-технічні навички в сукупності є засобом художньої виразності. Вони відпрацьовуються на вправах, а закріплюються, збагачуються і удосконалюються при роботі над художніми творами.

Вокальні поспівки, або розспівування – це розділ занять, під час яких формуються основні вокально-технічні навички голосоутворення (фонаційне дихання, атака звуку, співоча артикуляція та дикція).

Щоб зробити голос дитини керованим, щоб перетворити його у слухняний інструмент, щоб дитина могла з легкістю